

KIJK NAAR DE CONTEXT

Het verhaal achter destructief gedrag

Mag ik jullie iets vertellen over Astrid? Ze is zeventien. Een spontane meid. Sinds eind vorig schooljaar gaat het echter slecht op school. Docenten beschrijven haar als 'lastig' en 'zeer brutaal'. Met name haar grove taalgebruik valt op.

Tekst: Ivo Mijland

Beeld: iStock

Ivo Mijland maakt deel uit van de opleidingsstaf van de tweejarige opleiding 'contextuele leerling-begeleiding' die in september voor de elfde keer start in Utrecht. Meer info: www.orthoconsult.nl

Het team ziet het nauwelijks meer zitten met Astrid. Ze is vanwege de veranderingen in haar gedrag uiteindelijk blijven zitten in atheneum 4. En nu lijkt het alleen maar problematischer te worden. Haar rapport telt vijf onvoldoendes, de docenten zijn klaar met Astrid. Ze heeft in de docentenkamer sinds een paar weken het etiket "niks meer aan te doen". Dat het de laatste weken steeds verder escaleert, maakt het alleen maar erger. Bij kinderen die op school problemen veroorzaken of problemen ervaren, zijn we geneigd onze focus te richten op het probleemgedrag. Afhankelijk van de problematiek, werken we ons in de rondte om de leerling te helpen zijn gedrag te veranderen. Goedbedoelde adviezen, strenge maatregelen, boze of teleurgestelde woorden, van 'kom-maar-bij-mij-vind-je-hulp' tot 'ga-maar-ik-ben-je-spuugzat'. We nemen het schoolstuur in handen en focussen ons vol overgave op de casus. Soms met succes, vaak met moeilijk te begrijpen nieuwe problematiek.

Mag ik jullie nog iets vertellen over Astrid? In een gesprek met haar mentor vertelde Astrid over haar vader, die op haar zevende stierf aan kanker. Astrid heeft daar nog steeds veel verdriet van: 'Hij kan niet zien dat ik zijn droom waar wil maken. Papa heeft nooit gestudeerd. Ik wil het goed doen voor hem.' De mentor spreekt over haar uitbarstingen. 'Wat goed van je dat je het bij woorden gelaten hebt, want ik zie dat je erg je best doet om je boosheid te controleren.' De mentor vervolgt: 'Als je nu aan je vader denkt, wat is dan

het eerste waar je aan moet denken?' Astrid barst in tranen uit: 'Ik wil zo graag weten of hij trots op me is.'

Contextueel mentoraat

Astrid staat symbool voor duizenden kinderen, die dagelijks veel inzet plegen om hun leven zin te geven. Veel begeleiders zien die inzet over het hoofd, omdat ze zich richten op (gebrek aan) schoolse inzet. De cijfers en het gedrag zijn nog altijd de hoofditems om de begeleiding op af te stemmen. Lage cijfers? Dan stellen we de vraag: Kan ie 't niet of doet ie 't niet? Bij Astrid zeggen veel mentoren: ze doet het niet, ze weigert te werken! Contextueel begeleiders kijken naar de leerling in de context thuis en op school, omdat veel (gedrags)problemen hun oorsprong vinden buiten school. De nadruk ligt op hoe je een leerling kunt helpen door interesse te tonen in zijn gezin, zijn herkomst. Samen met de leerling ga je zoek naar de achterliggende wens die achter ongepast gedrag schuilgaat. In contextuele woorden: je zoekt naar "het geven" van de lastige leerling. Want wat zou het kind doen, als het niet de boosheid kon inleveren op school? Geven is ook: iets laten (spreken over de pijn). Als het kind iets beschadigt op school, beschermt het vaak iets thuis. Het destructieve kind geeft namelijk ook veel, en dat geven kan zichtbaar

gemaakt worden door ook naar andere contexten te kijken.

Als je verdriet hebt, maak je aanspraak op troost. Als je ziek bent, heb je recht op verzorging. Het is een mensenrecht om bij onrecht geholpen, gezien en gewaardeerd te worden. Helaas gebeurt dat niet altijd. Leerlingen vinden niet altijd de hulpbron en de erkenning die hen helpt om constructief te reageren. Astrid kreeg van haar moeder de onuitgesproken opdracht om niet verdrietig te zijn, maar sterk. Astrid besloot daarom haar moeder niet lastig te vallen met het intense verdriet dat ze na tien jaar (opnieuw) voelde. Er was niemand die met haar sprak over haar vader, nu ze het juist zo nodig had. Dit onrecht pakte ze op vanuit haar destructief recht. Ze presenteerde nieuw onrecht op school.

De cirkel was rond, toen de school destructief gedrag beantwoordde met destructief gedrag (straffen).

Astrid gaf nog meer gas met als ultieme destructieve boodschap: zie mijn ellende of ik veroorzaak (onbewust) ellende. Kinderen als Astrid hebben recht op mentoren en leerling-begeleiders die de leerlingen ontmoeten, ook buiten het systeem "school". De (contextueel geschoolde) mentor van Astrid was blij

verrast dat spreken over haar verdriet, de volgende dag al effect had op haar gedrag. 'Wat ik in een paar minuten heb bereikt, kan ik met de strengste aanpak nooit bereiken. Ik had besloten dat ik haar wilde begrijpen en legde mijn eigen onrecht even opzij. Dat hielp Astrid om ook op school constructief gedrag te laten zien.' ❄

Als het kind iets beschadigt op school, beschermt het vaak iets thuis